

ریزاتریپتان (Rizatriptan)

دسته دارویی: داروی ضد میگرن، آگونیست انتخابی گیرنده های سروتونین

برند داروسازی امین: Mignot®

شکل دارویی: قرص های ۵ و ۱۰ میلی گرمی و قرص ۱۰ میلی گرمی در دهان باز شونده (ODT)

نحوه عملکرد ریزاتریپتان

در بیماران مبتلا به سردرد میگرن، درد نتیجه گشاد شدن غیرطبیعی عروق جمجمه‌ای است. ریزاتریپتان آگونیست اختصاصی گیرنده‌های 5-HT_{1B} , 5-HT_{1D} است که اثر درمانی خود را در میگرن از طریق اتصال به این گیرنده‌ها در عروق خونی داخل جمجمه‌ای و اعصاب حسی سیستم عصبی سه قلو (Trigeminal system) ایجاد می‌کند و تحریک این گیرنده‌ها باعث مهار آزاد شدن پپتیدهای گشادکننده عروق مثل ماده P و CGRP (Calcitonin gene related peptide) از انتهاهای عصب سه‌قلو شده و در نتیجه باعث تسکین درد میگرن ناشی از گشاد شدن عروق (Vasodilation) می‌گردد. با توجه به عارضه تهوع در افراد مبتلا به میگرن، مصرف شکل دارویی باز شونده در دهان (ODT) به دلیل عدم نیاز به بلع قرص از مزایای آن محسوب می‌شود.

مشخصات فارماکوکینتیکی دارو

ریزاتریپتان از راه خوراکی به طور کامل جذب شده و غلظت پیک آن ۱ تا ۱/۵ ساعت پس از مصرف دارو ایجاد می‌شود. فراهم زیستی یا بهره‌دهی بدنی دارو حدود ۴۵٪ است. وجود غذا در معده اثر قابل توجهی در بهره‌دهی بدنی دارو ندارد ولی زمان رسیدن به غلظت حداکثر را حدود یک ساعت به تأخیر می‌اندازد. سرعت جذب فرم ODT کمی آهسته‌تر است. حجم توزیع دارو ۱۱۰ تا ۱۴۰ لیتر است. ریزاتریپتان ۱۴٪ به پروتئین‌های خون متصل می‌شود. با توجه به اینکه تریپتان‌ها مثل ریزاتریپتان از مشتقات ایندول هستند متابولیسم ریزاتریپتان توسط MAOA (ایزوفروم A آنزیم منوآمین اکسیداز) باعث تولید متابولیت ایندول استیک اسید می‌شود که روی گیرنده‌های سروتونین بی‌تأثیر است. مقدار کمی از ریزاتریپتان در بدن تبدیل به N- monodesmethyl-rizatriptan می‌شود که مثل خود ریزاتریپتان گیرنده‌های 5-HT_{1D} , 5-HT_{1B} را تحریک می‌کند. متابولیت‌های ریزاتریپتان از طریق ادرار (۸۲٪) و مدفوع (۱۲٪) دفع می‌شوند. نیمه عمر دارو بین ۲ تا ۳ ساعت است. ریزاتریپتان از جفت عبور کرده و در شیر مادر شیرده وارد می‌شود.

مقدار و روش مصرف دارو

دوز دارو در آغاز درمان ۵ یا ۱۰ میلی‌گرم است که در صورت نیاز ۲ ساعت بعد می‌تواند تکرار شود. حداکثر دوز دارو ۳۰ میلی‌گرم در روز است. قرص‌های ODT با دست خشک روی زبان گذاشته می‌شوند که در آنجا حل شده و بوسیله بزاق بلعیده می‌شود و خوردن قرص با آب ضرورت ندارد. در بیمارانی که برای پیشگیری از حملات درد میگرن تحت درمان با پروپرانولول باشند دوز ۵ میلی‌گرم تا حداکثر ۱۵ میلی‌گرم در ۲۴ ساعت توصیه می‌شود.

موارد منع مصرف دارو

- ۱- مصرف این دارو در بیماران مبتلا به بیماری شریان کورونری (آنژین پکتوریس، و سابقه سکته قلبی) و بیماران مبتلا به آریتمی بطنی ممنوع است.
- ۲- در آنژین پریزمتال
- ۳- در بیماران با سابقه سکته مغزی یا حملات ایسکمیک زودگذر
- ۴- در بیماران مبتلا به بیماری عروق محیطی (PVD)
- ۵- در بیماران مبتلا به بیماری ایسکمیک روده
- ۶- در بیماران هیپرتانسیون که تحت مداوا نباشند.
- ۷- در بیمارانی که در ۲۴ ساعت قبل از سایر آگونیست‌های سروتونین یا آلکالوئیدهای ارگو مثل ارگوتامین، دی‌هیدروارگوتامین یا متی‌سرژید مصرف کرده باشند نباید مصرف شود.
- ۸- در بیماران مبتلا به میگرن همی‌پلژیک (میگرن همراه با درجات متفاوتی از فلج نیمه‌بدن) ممنوع می‌باشد.
- ۹- مصرف همزمان آن با داروهای SSRI (خطر ایجاد سندرم سروتونین)
- ۱۰- در افرادی که آلرژی به ریزاتریپتان داشته باشند.

عوارض جانبی

ممکن است در برخی از بیماران بعضی از عوارض جانبی زیر را ایجاد نماید:
سرگیجه، احساس ضعف، خواب‌آلودگی، پarestزی، افزایش فشارخون، تپش قلب، درد در سینه، تهوع، خشکی دهان، احساس فشار و درد در گلو و فک.

تداخل:

- ۱- مصرف همزمان آن با پروپرانولول، باعث افزایش غلظت خونی ریزاتریپتان می‌شود.
- ۲- مصرف همزمان ریزاتریپتان با داروهای حاوی Ergot باعث ایجاد اثر وازواسپاستیک طولانی می‌شود.
- ۳- مصرف همزمان آن با داروهای مهارکننده داروهای SSRI، ایجاد سندرم سروتونین می‌کند.

۴- با مصرف همزمان داروهای مهارکننده MAO، غلظت خونی ریزاتریپتان افزایش می‌شود.

مصرف دارو در دوران حاملگی و شیردهی

ریزاتریپتان در FDA pregnancy category در گروه C قرار دارد. مطالعه کافی و کنترل شده برای مصرف این دارو در دوران حاملگی وجود ندارد. در دوران حاملگی فقط موقعی باید مصرف شود که سودمندی قابل توجهیه در برابر خطرات آن روی جنین وجود داشته باشد. مصرف دارو در دوران شیردهی باید با احتیاط صورت گیرد.

مصرف دوز بیش از حد دارو

مصرف دوزهای ۴۰ یا ۸۰ میلی‌گرم در روز دارو با بروز اثراتی مثل سرگیجه، خواب‌آلودگی، بلاک درجه ۳ AV، استفراغ، سنکوپ هیپرتانسیون یا ایسکمی میوکارد همراه بوده است. شستشوی معدی و استفاده از کربن فعال شده و نظارت‌های بالینی و الکتروکاردیولوژیک تا ۱۲ ساعت سودمند هستند.

نکات آموزشی درباره دارو

- ۱- غذا باعث تأخیر در ایجاد غلظت پیک ریزاتریپتان می‌شود.
- ۲- ریزاتریپتان در بیماران دیالیزی، مبتلا به آسیب کبدی، خانم‌های حامله و مادران شیرده باید با احتیاط مصرف شود.
- ۳- دوزهای دارو باید با فاصله ۲ ساعته مصرف شوند.
- ۴- ریزاتریپتان اغلب ایزوآنزیم‌های مختلف سیتوکروم P450 را مهار نمی‌کند. با غلظت بالا فقط ایزوآنزیم CYP2D6 را مهار می‌کند.
- ۵- ریزاتریپتان نباید بعنوان داروی پیشگیری کننده از حملات میگرن مصرف گردد بلکه فقط برای تسکین حملات حاد میگرن تجویز شود.
- ۶- فرآورده ODT، با قرار گرفتن روی زبان پس از متلاشی شدن با یا بدون آب بلعیده می‌شود.

شرایط نگهداری دارو

دارو دور از نور و در دمای کمتر از ۳۰ درجه سانتی‌گراد نگهداری شود.

نوع بسته بندی دارو

جعبه ۱۰ عددی حاوی یک بلیستر ۱۰ عددی